

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative
(executarea hotărârii Curții Constituționale nr. 5/2020)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*executarea hotărârii Curții Constituționale nr. 5/2020*) a fost elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în partea ce vizează modificările la *Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381/1997* (în continuare – *Codul electoral*).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

I. În partea ce ține de modificarea Legii privind partidele politice (executarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 5/2020)

Proiectul de lege în partea ce ține de modificarea Legii nr. 294/2007 privind partidele politice (în continuare - *Legea nr. 294/2007*) este elaborat în vederea executării *Hotărârii Curții Constituționale nr. 5/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 8 alin. (1) lit. d) din legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.*

Potrivit art. 28¹ alin. (1) al Legii nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și a pct. 299 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 610/2018*, Guvernul are obligația ca în termen de cel mult trei luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, să înainteze Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea, completarea sau abrogarea actului normativ declarat, total sau parțial, neconstituțional.

Prin HCC nr. 5/2020 a fost declarat neconstituțional textul „*al căror număr nu poate fi mai mic de patru mii,*” din teza I și teza II „*La momentul constituirii partidului, membrii acestuia trebuie să fie domiciliați în cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea din Republica Moldova, dar nu mai puțin de 120 de membri în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate*” din art. 8 alin. (1) lit. d) din *Legea nr. 294/2007*, fiind în contradicție cu art. 41 (Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice) și 54 (Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți) din Constituția Republicii Moldova.

Obiect al excepției de neconstituționalitate l-a constituit următoarele textele din art. 8 alin. (1) lit. d) din *Legea nr. 294/2007*:

„d) actul de constituire însoțit de lista membrilor partidului politic, **al căror număr nu poate fi mai mic de patru mii**, actele de constituire ale organizațiilor teritoriale ale partidului, lista delegaților participanți la congresul de constituire. **La momentul constituirii partidului, membrii acestuia trebuie să fie domiciliați în cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea din Republica Moldova, dar nu mai puțin de 120 de membri în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate.** Lista membrilor partidului, întocmită în baza cererilor de aderare la partid, va cuprinde: numele, prenumele, sexul, data nașterii,

domiciliul, seria și numărul actului de identitate și semnătura membrului;”.

În *Liniile directoare privind interzicerea și dizolvarea partidelor politice și măsurile analogice* (Veneția, 10-11 decembrie 1999, CDLINF(2000)1, Capitolul II, §§ 1-2), *Comisia de la Veneția* a remarcat că statele trebuie să recunoască dreptul oamenilor la libera asociere în partide politice. Acest drept include libertatea de a avea opinii politice, de a primi și de a transmite informații fără ingerințe din partea autorităților publice și indiferent de frontiere. Cerința înregistrării partidelor politice nu este considerată, în sine, că ar încălca acest drept. Orice limitare a exercițiului drepturilor fundamentale ale omului menționate supra realizate prin activitatea partidelor politice trebuie să corespundă dispozițiilor relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului și ale altor tratate internaționale, inclusiv în cazurile excepționale.

În *Raportul privind participarea partidelor politice la alegeri* (Veneția, 9-10 iunie 2006, CDL-AD(2006)025, § 15) și în *Opinia privind Legea partidelor politice din Federația Rusă* (Veneția, 16-17 martie 2012, CDL-AD(2012)003, § 26), *Comisia de la Veneția* a menționat că însuși conceptul de partid politic se bazează pe scopul participării la administrarea treburilor publice, prin prezentarea de candidați la alegeri libere și democratice. Acestea reprezintă, așadar, o categorie specifică de asociații, care sunt supuse, în multe state, înregistrării pentru participarea la alegeri sau pentru a putea fi finanțate din fonduri publice. Această cerință a înregistrării a fost acceptată, nefiind considerată, per se, contrară libertății de asociere, cu excepția cazului în care condițiile pentru înregistrare sunt prea apăsătoare. Și cerințele pentru înregistrare diferă mult de la un stat la altul: ele pot include, de exemplu, condiții organizaționale, cerința unei activități politice minime, participarea la alegeri, atingerea unui anumit prag de voturi. Totuși, unele condiții prealabile pentru înregistrarea partidelor politice existente în mai multe state membre ale Consiliului Europei, care solicită o anumită reprezentare teritorială și un număr minim de membri pentru înregistrarea lor, ar putea fi problematice în lumina principiului liberei asocieri în partide politice.”

În *Opinia privind proiectul de amendamente la Legea partidelor politice din Bulgaria* (Veneția, 12-13 decembrie 2008, CDL-AD(2008)034, §14-19), *Comisia de la Veneția* a reținut că este adevărat că există cerințe privind numărul minim în anumite state (Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Canada, Croația, Republica Cehă, Estonia, Georgia, Germania, Grecia, Kîrgîzstan, Letonia, Lituania, Moldova, Federația Rusă, Slovacia și Turcia). La o primă vedere, pragurile nu mai mici de 50, 500 sau 5000 de membri pot părea la fel de bune ca oricare altele. Totuși, o analiză mai atentă dezvăluie că aceste praguri vor constitui obstacole foarte greu sau pur și simplu imposibil de depășit. Nu se poate considera că cetățenii obișnuiți care vor să înființeze un partid nou – probabil că mai întâi pentru activități politice în cadrul unei municipalități, iar apoi pentru dezvoltarea acestuia într-un partid politic activ pe plan național – vor depăși aceste obstacole fără sprijinul activ al unei organizații existente, cu resurse administrative mari. Dacă scopul constă în înființarea unui partid politic la nivelul unei municipalități, pot să nu existe nici măcar 5000 de locuitori în acea municipalitate, în care se presupune că va activa următorul partid. Pragurile de 50 și de 500 ar trebui să

aibă legătură cu numărul de persoane necesare să înființeze o asociație sau o persoană juridică cu un statut similar; înființarea unui partid politic nu ar trebui să fie mai dificilă decât înființarea unei asociații obișnuite sau a unei companii. În acest context, ar putea fi pusă întrebarea dacă și în ce măsură va exista un sprijin public pentru un partid politic nou înființat. Dar identificarea unui răspuns la această întrebare nu ar trebui să fie o chestiune pentru tribunale în procedurile de înregistrare. În schimb, ar trebui să i se permită electoratului să decidă dacă există sprijinul public. Prin urmare, pragurile care nu sunt mai mici de 50, 500 și 5000 de membri sunt contestabile. Probabil că sunt prea mari și ar trebui revăzute. Comisia de la Veneția și-a exprimat dubiile privind necesitatea de a stabili un număr minim de membri pentru partide. *În opinia sa privind Legea partidelor politice din Moldova, Comisia a reținut că: „Un stat poate fi îndreptățit să insiste pe anumite standarde minime privind mărimea, organizarea și standardele democratice, ca o condiție a înregistrării partidelor, însă pare [...] îndoielnic că poate fi considerat necesar într-o societate democratică să stabilești maniera precisă în care trebuie înființat un partid politic, odată ce programul partidului nu reprezintă un pericol pentru ordinea liberă și democratică sau pentru drepturile persoanelor”.*

În *Opinia privind proiectul de lege a partidelor politice și a organizațiilor social-politice din Republica Moldova* (Veneția, 18-19 octombrie 2002, CDL-AD(2002)028, §28), *Comisia de la Veneția* a menționat că în statele vestice există, adesea, numeroase partide politice mici. Ele pot fi prea mici pentru a fi înregistrate, acolo unde există condiții de înregistrare, dar acest fapt nu face ilegală existența lor sau nu le împiedică să continue să lupte pentru organizarea și creșterea lor.

Pornind de la cele relatate *supra* Curtea Constituțională a considerat că „53. [...] trebuie să analizeze dacă cele trei condiții cumulative impuse la înregistrarea partidului politic: 1) cerința numărului de patru mii de cetățeni cu drept de vot; 2) cerința ca membrii partidului să fie domiciliați în cel puțin jumătate din unitățile administrativ teritoriale de nivelul al doilea; 3) cerința de a întruni nu mai puțin de 120 de membri în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate constituie o măsură necesară într-o societate democratică, în conformitate cu prevederile articolului 54 din Constituție.”

Funcționarea unui grup de persoane ca partid politic are loc doar ca urmare a înregistrării sale la organul competent. Înregistrarea presupune înscrierea formațiunii în registrul de stat al persoanelor juridice, cu consecința dobândirii dreptului de a participa la alegeri, de a avea parte de beneficii publice și de a dispune de prerogativele inerente statutului de partid politic.

În acest sens, Curtea Constituțională menționează că „103. [...] condiția înregistrării unei organizații constituie o măsură tipică al cărei scop nu poate suscita îndoieli. Pe de altă parte, criteriul numeric și cerința reprezentativității pentru partidul politic în curs de înregistrare impun un control cu privire la scopurile legitime avute în vedere de către legislator.”

„105. Curtea deduce din contextul general al măsurii respective că scopul urmărit

constă în asigurarea reprezentativității partidelor politice și evitarea fragmentării excesive a spectrului politic, astfel promovându-se stabilitatea sistemului politic și protecția încrederii publice în partidele politice.”

În acest context, Curtea Constituțională a analizat dacă există o legătură rațională dintre măsurile prevăzute de dispozițiile *Legii nr. 294/2007* de la art. 8 alin. (1) lit. d) și *scopul legitim de asigurare a securității naționale, integrității teritoriale și ordinii publice*.

Analizând acest aspect, Curtea în hotărârea sa a specificat că nu este necesar să se constate că instituirea criteriului numeric și de reprezentare teritorială pentru înregistrarea partidului politic, reprezintă singura măsură aptă pentru realizarea scopurilor legitime amintite, ci dacă este o măsură aptă să realizeze unul din aceste scopuri.

Curtea a constata că există o legătură rațională între măsurile legale contestate și scopurile legitime permise de Constituție, invocate mai sus.

În cauza *Partidul Republican al Rusiei v. Rusia* din 12 aprilie 2011, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că **condiția criteriului numeric și al reprezentativității pentru partidul politic în curs de înregistrare este justificată numai dacă permite crearea și funcționarea în condiții optime a unei pluralități de partide politice care să reprezinte interesele diferitelor grupuri ale populației**. Este important să se asigure accesul pe arena politică a diferitelor partide politice în condiții care să le permită să-și reprezinte electoratul, să atragă atenția asupra preocupărilor acestuia și să-i apere interesele (*Partidul Republican al Rusiei v. Rusia*, 12 aprilie 2011, § 119; *a se vedea, mutatis mutandis, cauza Partidul Popular Creștin Democrat v. Moldova*, 14 februarie 2006, § 67).

În acest context, Curtea Constituțională a reiterat că

„129. [...] deși condiționarea înființării unui partid politic de existența unui număr minim de membri nu este contrară dreptului constituțional la asociere, **o asemenea cerință ar putea fi, totuși, neconstituțională, dacă prin efectele sale ar conduce la suprimarea acestui drept sau la consecințe similare cu o asemenea suprimare** (a se vedea HCC nr. 37 din 10 decembrie 1998, HCC nr. 3 din 29 ianuarie 1999, § 4, DCC nr. 10 din 23 martie 2016, § 22).

130. În acest context, Curtea reține că condiția criteriului numeric și al reprezentativității teritoriale, reglementată de prevederile articolului 8 alin.(1) lit. d) din *Legea privind partidele politice*, **instituie un obstacol greu de depășit la înregistrarea unui partid politic**. Acest fapt implică, în mod evident, un prag ridicat care **limitează în mod excesiv beneficiul libertății de asociere în partide politice**.

131. Astfel, Curtea constată că condiția în discuție stabilește **cerințe restrictive disproportionante pentru înregistrarea unui partid politic**, fiind necesară îndeplinirea cumulativă a trei condiții de ordin cantitativ și teritorial-reprezentativ.

132. De asemenea, Curtea constată în aplicarea normei contestate **lipsa unui echilibru corect între interesele colective și cele individuale**. Prin condiția numărului mare de membri fondatori și a reprezentării lor teritoriale, dreptul fundamental al cetățeanului de a constitui liber un partid politic întâmpină o limitare exagerată, care depășește eventualele avantaje create prin adoptarea normei contestate.

133. Pentru consolidarea considerentelor sale, Curtea reține și concluziile Comisiei

Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) prezentate în Opinia CDL-AD(2007)025 cu privire la proiectul de lege privind partidele politice din Moldova (adoptată la cea de-a 71-a sesiune plenară a Comisiei de la Veneția din 1-2 iunie 2007, § 9). Potrivit acestora, cerințele Legii cu privire la partide care stabilesc condiția reprezentativității la un număr de 5000 de persoane, care trebuie să fie domiciliați la momentul constituirii partidului în cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea din Republica Moldova, dar nu mai puțin de 150 de membri în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate, **sunt neobișnuit de ridicate, comparativ cu alte democrații din vestul Europei, și aproape imposibil de atins pentru orice asociație locală.** Comisia de la Veneția a ajuns la concluzia că „această prevedere impune o povară dificilă asupra cetățenilor, care încearcă să-și exercite drepturile lor legitime” conform prevederilor articolului 11 al Convenției Europene, având „o forță potențial restrictivă” și ca atare „este disproporționată și nu este necesară într-o societate democratică”.

Așadar, având în vedere cele menționate, Curtea a statuat că criteriul numeric de 4000 de persoane și cerința reprezentativității teritoriale de minim 120 de membri în cel puțin jumătate din unitățile administrativ teritoriale de nivelul al doilea din Republica Moldova, pentru partidul în curs de înregistrare, **constituie o măsură excesivă și disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit. Astfel, pentru că măsură în discuție conduce la limitarea nejustificată a dreptului la libertatea de asociere în partide politice, aceasta nu poate fi considerată proporțională din perspectiva respectării unui echilibru corect între interesele concurente.** În concluzie, Curtea a considerat că o asemenea restricție nu este justificată, depășește domeniul de aplicare a unei marje de discreție acceptabile a Parlamentului, este incompatibilă cu prevederile articolelor 41 și 54 din *Constituție* și, drept consecință, a fost declarată neconstituțională.

II. În partea ce ține de modificarea Codului electoral

Elaborarea proiectului a fost impusă de necesitatea perfecționării prevederilor legale care vizează particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate și a birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate.

În scopul asigurării și realizării dreptului electoral al alegătorilor aflați în străinătate, cu ocazia referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010, pentru prima dată a fost stabilită de către legiuitor în *Codul electoral (Legea nr. 119/2010 pentru modificarea și completarea Codului electoral)* deschiderea și organizarea secțiilor de votare din străinătate, altele decât cele pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare, necesitatea deschiderii acestora fiind semnalată de nenumărate ori de către cetățenii Republicii Moldova din străinătate, precum și de către partidele politice și asociațiile obștești în cadrul scrutinelor. Constituirea acestor secții s-a dovedit a fi imperios de necesară pentru a asigura exercitarea dreptului la vot al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate.

De remarcat că, în scrutinele din ultimii zece ani s-a observat o tendință constantă de sporire a numărului secțiilor de votare deschise în străinătate. Astfel, spre exemplu, pentru organizarea și desfășurarea alegerilor Parlamentare din 29 iulie 2009, peste

hotarele țării au fost constituite în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova - 33 de secții de votare; pentru organizarea și desfășurarea referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010 au fost constituite 78 de secții de votare, în 2014 – 95 secții de votare, în 2016 – 100 secții de votare. Pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019, au fost constituite 123 secții de votare, în ale căror birouri electorale, pe lângă diplomații deja detașați în misiunile diplomatice din străinătate, au fost detașați suplimentar pentru perioadă de 7-10 zile, circa 60 de diplomați din cadrul aparatului central al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, ceea ce reprezintă cca 70% din numărul efectiv al diplomaților care activează în aparatul central.

Procedura de constituire și organizare a secțiilor de votare din străinătate în alte localități decât cele pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare necesită eforturi organizatorice considerabile, inclusiv de personal, activitatea aparatului central al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene fiind afectată esențial în perioada electorală și, în special, în timpul detașării diplomaților în birourile electorale deschise peste hotare.

În redacția actuală a prevederilor art. 31 alin. (5) din *Codul electoral*, biroul electoral al secției de votare din străinătate este constituit dintr-un președinte, desemnat de șeful misiunii diplomatice ori al oficiului consular exclusiv din cadrul instituțiilor serviciului diplomatic.

În condițiile în care Republica Moldova are 44 de misiuni diplomatice peste hotare, iar numărul secțiilor de votare în străinătate excedează 120 de secții, acestea fiind organizate inclusiv în afara misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene se confruntă cu dificultăți majore la desemnarea președinților de birouri electorale exclusiv din cadrul personalului instituțiilor serviciului diplomatic, acest fapt complicând activitatea propriu-zisă a ministerului și a instituțiilor diplomatice și consulare în perioadele electorale, cu impact direct asupra calității și operativității serviciilor consulare acordate concetățenilor aflați peste hotare pe parcursul a 2-3 luni (cauzat de implicarea consulilor în identificarea unui număr impunător al membrilor birourilor electorale și sediilor pentru acestea, asigurarea logistică și de securitate, acțiuni de informare adecvată a cetățenilor aflați peste hotare, participarea nemijlocită în calitate de președinți ai birourilor electorale, etc.).

Mai mult ca atât, există riscul ca în eventualitatea sporirii numărului secțiilor de votare deschise peste hotare, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în mod fizic nu va avea numărul necesar de personal pentru a fi desemnat în calitate de președinți și membri de birouri electorale (la ultimele scrutine, a fost necesară implicarea și personalului administrativ-tehnic al misiunilor diplomatice în acest sens).

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. În partea ce ține de modificarea Codului electoral

Potrivit Codului bunelor practici în materie electorală, Linii directoare și raport

explicativ, adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002) „Elementele fundamentale ale dreptului electoral și în special sistemul electoral propriu zis, componența comisiilor electorale și delimitarea circumscripțiilor electorale, nu ar trebui să poată fi amendate înainte de un an de la alegeri, sau ar trebui să fie tratate la nivel constituțional sau la un nivel superior legii ordinare.

Proiectul de lege în discuție vizează modificarea art. 31 alin. (5) din *Codul electoral* și nu se referă la componența biroului electoral al secției de votare din străinătate, ci la mecanismul de desemnare a membrului desemnat de șeful misiunii diplomatice.

Proiectul nu presupune nici o implicare în componența propriu-zisă a birourilor electorale ale secției de votare din străinătate, a căror structură e reglementată de același art. 31 alin. (5) din *Codul electoral* și presupune că biroul electoral al secției de votare din străinătate este constituit dintr-un președinte, desemnat de șeful misiunii diplomatice ori al oficiului consular și din 6-10 reprezentanți ai partidelor și altor organizații social-politice reprezentate în Parlament, câte unul desemnat de fiecare partid sau altă organizație social-politică.

Conform Raportului explicativ la *Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția* „36. Este important ca în componența biroului electoral al secției de votare să fie incluși reprezentanți ai mai multor partide politice și ca observatorii acreditați de către candidați să fie prezenți la secția de votare.”. Proiectul dat nu atinge acest aspect.

În contextul celor expuse, este important a menționa că modificările normative propuse sunt necesare pentru a permite desemnarea persoanelor competente și din afara instituțiilor serviciului diplomatic, în calitate de președinți de birou și anume din Registrul funcționarilor electorali la propunerea Comisiei Electorale Centrale.

În acest sens, modificarea de la art. 31 alin. (5) din *Codul electoral* presupune lărgirea spectrului de subiecți din care poate fi constituit biroul electoral din străinătate, astfel încât Comisia Electorală Centrală va putea propune desemnarea funcționarilor electorali înscriși în Registrul funcționarilor electorali dacă acest lucru este necesar.

III. În partea ce ține de modificarea Legii nr. 294/2007

Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că, libertatea de asociere nu este absolută, art. 11 paragraful 2 din Convenție permițând statelor să intervină pentru protejarea instituțiilor de drept și a drepturilor și libertăților altora dacă sunt amenințate prin activitățile sau intențiile unei asociații cu caracter politic. Cu toate acestea, marja de apreciere a statului este una limitată, fiind necesar ca excepțiile de la regula respectării dreptului de asociere să fie interpretate strict și impuse numai cu motive convingătoare și imperative, de natură a justifica restricționarea dreptului. Marja limitată de apreciere a statului face obiectul supravegherii europene riguroase atât asupra legii, dar și asupra deciziilor de aplicare a acesteia, inclusiv asupra deciziilor judiciare (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 17 februarie 2004, pronunțată în cauza *Gorzelik și alții împotriva Poloniei*, paragrafele 94 și 95, Hotărârea din 10 iulie 1998,

pronunțată în cauza *Sidiropoulos și alții împotriva Greciei*, paragraful 40, Hotărârea din 2 octombrie 2001, pronunțată în cauza *Stankov și Organizația Macedoneană Unită Ilinden împotriva Bulgariei*, paragraful 84).

Curtea Europeană în cauza *Tănase c. Moldovei* din 27 aprilie 2010 a notat că „odată cu trecerea timpului, restricțiile generale asupra drepturilor electorale au devenit tot mai dificil de a fi justificate.” (a se vedea paragraful 175).

Având în vedere că impunerea unui șir de cerințe cantitative pentru înregistrarea unui partid politic ar fi rațional dictată de riscul creării unui număr foarte mare de partide politice, al devalorizării ideii de partid politic, al fragmentării reprezentării parlamentare a acestora și al unei sarcini excesive a bugetului de stat pe motivul finanțării publice a acestora ar reprezenta o justificare acceptabilă la anul 1991 atunci când a fost adoptată prima Lege privind partidele și alte organizații social-politice nr. 718/1991. *Din momentul adoptării Legii nr. 718/1991 abrogată prin Legea nr. 294/2007 numărul minim necesar de membri pentru constituirea unui partid politic reprezenta 300 de membri ca ulterior prin Legea nr. 146/1998 numărul minim necesar de membri să crească la 5000 de membri domiciliați în cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, dar nu mai puțin de 150 în fiecare din unitățile administrativ-teritoriale menționate (având în vedere că prin Legea nr. 470/2003 numărul minim necesar din fiecare unitate administrativ teritorială fusese redus de la 600 la 150 de persoane.* Evoluția social-politică firească într-o societate democratică a impus decăderea conceptului conform căruia existența unui număr foarte mare de partide politice ar presupune fragmentarea scenei politice în condițiile în care *Codul electoral* a presupus întotdeauna un prag electoral pentru accederea partidelor politice în Parlament.

Menționăm că, o parte semnificativă a aspectelor problematice avute în vedere de legiuitor pentru limitarea numărului de partide politice, și anume fragmentarea parlamentară sau finanțarea acestora de la bugetul de stat, își găsește soluțiile chiar în reglementările în vigoare adoptate în aceste materii cum este *Legea nr. 294/2007* (Capitolul VI).

Prin urmare, legislația în vigoare conține suficiente elemente de natura unor garanții cu rolul de a limita riscul fragmentării excesive a reprezentării parlamentare sau al supraîncărcării bugetului de stat cu cheltuieli destinate finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale.

Având în vedere toate cele ce preced în special constatările Curții Constituționale la examinarea prevederilor analizate din art. 8 alin. (1) lit. d) legiuitorul trebuie să recurgă la o cerință cât mai redusă asupra dreptului de asociere. Or, în speță, așa cum a constatat și Curtea condiția numărului minim de membri fondatori și a dispersiei lor teritoriale a depășit ceea ce este just și echitabil în raport cu dreptul fundamental protejat — dreptul de asociere.

Cu titlu de exemplu a legislației altor state prezentăm următorul tabel:

Statul	Numărul necesar de	Numărul populației ¹	% semnături din
--------	--------------------	---------------------------------	-----------------

¹ Potrivit datelor furnizate de situl <https://www.worldometers.info>

	semnături pt. înregistrarea unui partid politic		numărul de populație
Moldova	4 000	4 034 789	0.10%
Ucraina	10 000	43 808 876	0.02%
Lituania	1 000	2 733 051	0.04%
Letonia	200	1 888 070	0.01%
Estonia	500	1 326 454	0.04%
Croația	100	4 112 484	0.01%
Bosnia și Herțegovina	500	3 286 636	0.02%
Cehia	1 000	10 703 226	0.01%
Slovenia	200	2 078 856	0.01%
Bulgaria	500	6 953 165	0.01%
România	3	19 249 286	0,00001%
Federația Rusă	500	145,928,929	0,0003%
Media (fără Moldova)			0,02%

Din aceste motive enunțate *supra* prezentul proiect de lege prevede modificarea art. 8 alin. (1) lit. d) din *Legea nr. 294/2007* în sensul stabilirii unui număr minim de 1000 de membri necesari pentru înregistrarea unui partid politic.

Numărul de 1000 de membri pentru înregistrarea unui partid politic în Republica Moldova ar constitui 0,02% din numărul populației, fapt ce corespunde statelor care au în principiu un număr apropiat de locuitori (ex. Lituania).

III. În partea ce ține de momentul intrării în vigoare a actului normativ.

Conform dispozițiilor art. 56 alin. (1) și (3) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

Astfel, intrarea în vigoare a proiectului de act normativ la data publicării în Monitorul Oficial se datorează faptului că acesta este elaborat în vederea conformării Legii nr.294/2007 *Hotărârii Curții Constituționale nr. 5/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 8 alin. (1) lit. d) din legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice*. În acest sens, este oportun și necesar ca intrarea în vigoare a proiectului de act normativ să fie momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

4. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul legii nu necesită alocarea mijloacelor financiare din bugetul de stat.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Prezentul proiect nu necesită modificarea sau elaborarea unor acte normative noi.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul de lege este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare* și pe platforma www.particip.gov.md. De asemenea, conform prevederilor art. 20 al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative* elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web-oficială a Ministerului Justiției la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Anunțuri privind inițierea elaborării actelor normative* a anunțului de inițiere prin care se solicită implicarea tuturor subiecților interesați prin prezentarea propunerilor de rigoare.

Prezentul proiect de lege a fost înregistrat la Cancelaria de Stat atribuindu-se numărul unic 432/MJ/2020. În acest sens, proiectul a fost supus avizării cu subiecții interesați și cu reprezentanți ai societății civile. Instituțiile în adresa cărora a fost expediat proiectul pentru avizare și consultare sunt următoarele: Comisia Electorală Centrală; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Agenția Servicii Publice; A.O. „Promo-LEX”; A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)”; A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)”; A.O. „Asociația pentru Democrație Participativă (ADEPT)”; A.O. „Centrul de Politici și Reforme”; A.O. „Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”; Transparency International-Moldova; Centrul Național Anticorupție.

Pe marginea proiectului de lege au fost prezentate avize din partea Comisiei Electorale Centrale, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene; Agenția Servicii Publice, A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)” a căror obiecții și propuneri au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor aferentă proiectului.

Ministru

Fadei NAGACEVSCHI